

AFEKTIVNI DOŽIVLJAJ KOMPOZICIJA RAZLIČITIH ISTORIJSKO-STILSKIH
EPOHA KLASIČNE MUZIKE

Ljiljana Plazinić

Učiteljski fakultet, Univerzitet u Beogradu | *ljiljana.plazinic@gmail.com*

Marko Marić

Fakultet muzičke umetnosti, Univerzitet umetnosti u Beogradu

Istraživanje je imalo za cilj da utvrdi da li se kompozicije koje pripadaju različitim epohama klasične muzike (Andreis, 1966; Burkholder, Grout, & Palisca, 2019) međusobno različito i doživljavaju na bazičnim dimenzijama afektivnog doživljaja. To su dimenzije valence, pobuđenosti i kognitivne evaluacije, a u istraživanju su merene instrumentom proizašlim iz rada Trkulje i Jankovića (2012) kojim je utvrđena trofaktorska struktura afektivnog doživljaja muzičkih stimulusa. Ispitanici (N=77) bez formalnog muzičkog obrazovanja su procenjivali 24 stimulusa, reprezentativna za određenu epohu, na devet bipolarnih skala procene koje mere date dimenzije. Utvrđena je prosečna vrednost svakog stimulusa na svakoj od dimenzija, a njihovom klaster analizom (K-means) stimulusi su grupisani u pet klastera. Radikalni klaster, sastavljen od ekspresionističke i avangardne muzike XX veka, koja krši većinu kanona muzike prethodnih epoha, doživljava se kao nepoznat, neprivlačan i relativno nepobuđujuć. Ritmični klaster sastavljen je od kompozicija srednjeg veka, baroka, neoklasicizma i ekspresionizma. U muzičkom smislu ove kompozicije odstupaju od tonalnog jezika, te imaju pokretljiv tempo i motoričan ritam, a procenjene su kao visoke na dimenziji pobuđenosti i neutralne na dimenzijama valence i poznatosti. Srednjovekovne, renesansne, impresionističke i jedna barokna kompozicija iz uzorka čine Statični klaster, koga muzički odlikuje statičko muzičko dešavanje, bez kontrastnih delova i lagan tempo, a doživljene su kao relativno lepe, umereno poznate i umereno pobuđujuće. Klasični klaster koji sadrži kompozicije iz perioda klasicizma i po jednu iz baroka i romantizma visoko je procenjen na sve tri dimenzije. U muzičkom smislu odlikuje ga brz i pokretljiv muzički ritam, čvrst odnos melodije i ritma i visok stepen simetrije muzičkog toka. Kompozicije melodičnog klastera, sastavljenog od dve romantičarske i po jedne renesansne i minimalističke kompozicije procenjen je kao najviši na dimenziji valence i poznatosti, ali umerenije na dimenziji pobuđenosti. Rezultati pokazuju da klasteri ekstrahovani na nivou afektivnog doživljaja slušalaca ne reprodukuju verno stilske podele muzikologa, već se kompozicije slične po doživljaju grupišu na osnovu muzičkih karakteristika poput tonaliteta, tempa, složenosti i predvidivosti ritma, harmonske teksture i akustičke dinamike.

Ključne reči: afektivni doživljaj, klasična muzika, istorijsko-stilske epohe, valenca, pobuđenost, kognitivna evaluacija

We aimed to determine whether compositions belonging to different historical-stylistic periods of classical music (Andreis, 1966; Burkholder, Grout, & Palisca, 2019) are perceived as different on the basic dimensions of affective experience: valence, arousal and cognitive evaluation. These dimensions were measured by an instrument derived from the work of Trkulja and Janković (2012) which established the three-factor structure of the affective experience of musical stimuli. Participants (77 non-musicians) assessed 24 stimuli, representative of a particular epoch, on nine 7-point scales that measure given dimensions. We determined the average value of stimuli on each dimension, and conducted cluster analysis (K-means) that resulted in five clusters. The radical cluster, composed of expressionist and avant-garde music of the 20th century that violates most of the musical canons of previous epochs, is perceived as unknown, unpleasant and relatively unarousing. The rhythmical cluster contains compositions of the Middle Ages, Baroque, Neoclassicism

and Expressionism. In the musical sense, they deviate from the Western tonal system and all have a moving tempo and motoric rhythm. These compositions are perceived as high on arousal and neutral on the valence and familiarity. Medieval, Renaissance, Impressionist and one Baroque composition make the Static Cluster, characterized by statically musical events, without contrasting parts. These compositions are perceived as relatively pleasant, moderately familiar and moderately arousing. The classical cluster contains compositions highly valued on all three dimensions, from the period of classicism and one from the period of baroque and romanticism. These compositions have fast tempo, moving musical rhythm, a solid relationship between melody and rhythm and a highly symmetrical music flow. The melodic cluster, composed of two romantic, a renaissance and a minimalist composition, was assessed as the highest on valence and cognitive evaluation, but moderately on the arousal. The results show that listeners affective experience do not plausibly reproduce musicologists' stylistic divisions, and similar musical characteristics such as tonality, tempo, complexity and predictability of rhythm, harmonic texture and acoustic dynamics makes similar affective experience of listeners.
